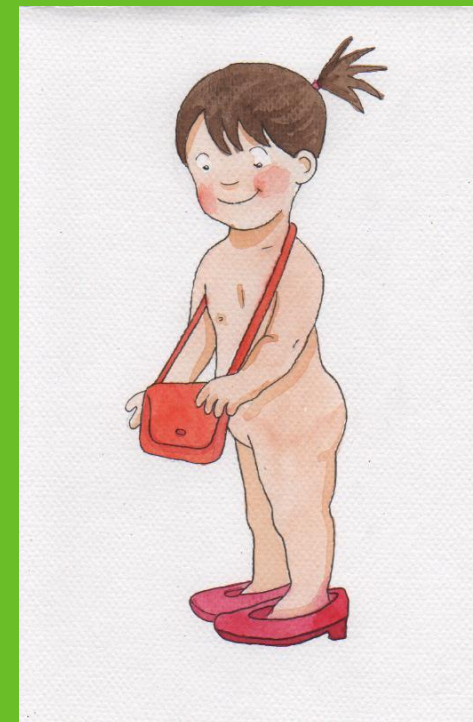

Pienen lapsen seksuaalisuus

Raisa Cacciatore ja Henriikka Kangaskoski

Lapsen kiinnostus

- Lapset ovat luonnostaan avoimia, uteliaita ja suhtautuvat asioihin mielenkiinnolla ja luonnollisesti.
- Lapset ovat myös kiinnostuneita seksuaalisuuden aiheista. Nämä aiheet ovat lapselle saman arvoisia kuin esimerkiksi ruokien ja makujen maailma.
- Lapset huomaavat jo pienenä, että nämä aiheet ovat sellaisia, joista aikuiset saattavat hämmentyä. Useat lapset tekevätkin tutkimuksensa aikuisilta salassa.

Miksi aikuisen on hyvä tuntea lapsen seksuaalista kehitystä?

- On hyvä tietää, että seksuaalinen kehitys tapahtuu jokaisella lapsella yksilöllisessä aikataulussa.
- Aikuisen tulee pystyä tukemaan lasta hänen kehittyessään.
- Aikuisen tulee osata suojata lasta sekä opastaa lasta suojaamaan itseään.
- Kasvattajan tulee osata tunnistaa ja arvioida lapsen käytöksestä, tarvitseeko lapsi apua, seurataanko tilannetta vai onko käytös tavallista ja ikään kuuluvaa.

Nykylapsilla on enemmän tietoa

- Pienilläkin lapsilla saattaa nykypäivänä olla tietoa seksuaalisuudesta, jota he ovat kuulleet isommilta lapsilta tai nähneet mediassa.
- Alle kouluikäisten tiedot ovat kuitenkin paljon vähäisempiä yleensä kuin kouluikäisillä.

Mikä on tavanomaista seksuaalista käytöstä lapsilla?

- Utelias, iloinen, tutkiskeleva ja avoin asenne
- Oman ja toisten kehon ihmettelyä
- Kosketuksen ja mielihyvän kokemuksiin tutustumista
- Tunnetaitojen harjoittelua
- Omasta kehosta huolen pitämisen ja hallinnan opettelua
- Uusien asioiden ymmärtämistä
- "Kiellettyjen" sanojen hokeminen, vitsailu ja hihittely
- Seksuaalisuuteen liittyvien asioiden kysely ja tutkiminen

Ihastumiset ja tykkäämiset

- Laseke-tutkimuksessamme kysyimme lasten tavallisimpia puheita ja tekoja päiväkodeissa, liittyen seksuaalikasvatuksen aiheisiin.
- Kehon jälkeen tavallisin aihe oli lasten ihastumiset: oli puhetta tykkäämisestä, rakkaudesta ja myös ihastuksen osoituksia.
- Kohteena toiset lapset, tutut aikuiset ja joskus idolitkin.
- Jo lapsuuteen kuuluu voimakas tarve osoittaa ja saada rakkautta.

Unnutus

- Lapsen itsetyydytys tähtää rauhoittumiseen, viihtymiseen ja hyvään oloon.
- Unnutus on alle kouluikäisellä hyvin tavallista ja normaalia.
- Lapsi lopettaa, jos häntä ohjataan lopettamaan. Toisaalta hän voi unohtaa kiellon helposti.

Tavanomainen käytös

- **0–4v.**

- Omien sukuelinten koskettelu (**alkaen** jo sikiöiässä, myöhemmin tarkoituksellisemmin).
- Kehon tutkiminen ja vertailu
- Sukupuoliroolin haltuunottoa
- Ihastumisen ja tykkäämisen osoittaminen
- Kiinnostus eritteisiin
- Kehon esittely toisille
- Tutkimus – ja roolileikit

- **5–7 v**

- Unnutus ja sukuelinten koskettelu
- Roolileikit: raskaus, häät, lääkäri, synnytys ym.
- Kehojen vertailut katsomalla ja koskemallakin
- Sukupuoliroolien tarkkailua ja omaksumista
- Hakevat tietoa heitä askarruttaviin kysymyksiin
- Näkemiensä ja kuulemiensa asioiden käsittely eri tavoin

Tavanomainen käytös

- 7–9 v.
- Unnutus (omassa rauhassa)
- Kiinnostus omaan kehoon voi lisääntyä.
- Ihastumisia ja rakastumisia
- Lisääntyminen aiheena saattaa kiinnostaa.
- Kyselee kuulemiensa sanojen merkityksiä.
- Oman sukupuolen korostaminen mahdollista

Lapsen seksuaaliset leikit

- Roolileikit: kotileikit, ammatit mm. lääkäroleikki, häät, raskaus ja synnytys, vauvan hoitaminen ym.
- ”Ukkeleilla” aikuisten maailmasta kohtauksia
- Nuket ”tekee seksiä” tms.
- Tutkimusleikit
- Vertailut
- Pusuhippa

Tutkimukset

- Suurin osa lapsista ilmentää omaa seksuaalisuuttaan jollakin tavalla.
- Mikä kiinnostaa lapsia?
 - WC-asiat, oma ja toisten keho, roolileikit, sukupuolten erot, alastomuus ym.
 - ”Kirosanat” ja sanat, jotka kavahduttavat aikuisia. Usein lapsella ei ole mitään tietoa siitä, mitä sanat merkitsevät.
- Toisinaan lapsi voi hakea huomiota seksuaalissävyytteisellä käytöksellä aikuiselta, kun huomaa, että sillä huomion voi saada.

Huomioita lasten seksuaalisesta käyttäytymisestä

- **Lasten väliset tutkimusleikit**
 - Saman ikäisten ja samassa kehitysvaiheessa olevien lasten kesken.
 - Kaikki osalliset ovat iloisia, spontaanisti mukaan lähteneitä ja osallistuvat leikkiin vapaaehtoisesti.
 - Leikit usein tapahtuvat aikuisten silmiltä piilossa.
 - Leikki loppuu jos se kielletään.

Kasvattaja tukee lapsen kehitystä

- Opetta lapsille, että leikissä pitää kaikkien viihtyä, ketään ei saa pakottaa tekemään jotain mitä toinen ei halua. Leikistä voi aina kieltäytyä ja kertoa aikuiselle, jos jokin asia mietityttää tai harmittaa.
- Lasten seksuaalisuuteen suhtautuminen hyväksyvästi ja arvostaen
 - Useimmiten lasten seksuaalissävytteisistä leikeistä ja tutkimisesta ei tarvitse huolestua.
 - Anna lapsille sanoja ja ohjeita sekä rutkasti myönteistä asennetta.
- Hyvät tavat
 - Ohjaa hellästi ja asiallisesti lasten käyttäytymistä sosiaalisesti hyväksyttävään suuntaan.
 - Kun sopiva käytös on lapsille selvää ja rajat on yhdessä käyty läpi moneen kertaan kannustavaan sävyyn, he tavallisesti ymmärtävät tämän.

Mitä lapsi voi kysyä?

- Kehon osista ja niiden tehtävistä, eritteistä
- Lisääntymisestä ja synnytyksestä
- Mediassa, kirjoissa ja elävässä elämässä näkemistään asioista
- Sanoista, joita on kuullut jossain
- Puheista, joita on kuullut muiden puhuvan
- Eläinten parittelusta tai synnytyksestä
- Tyttöjen ja poikien/ miesten ja naisten/ muun sukupuolisten ym. eroista
- Naimisiin menosta

Miten aikuinen voi tukea lasta?

- Opettamalla lapsille käytöstapoja, sosiaalisia sääntöjä, kaveritaitoja sekä omia oikeuksia ja velvollisuuksia.
- Antamalla rauhan kehittyä omassa tahdissaan.
- Suojaamalla lasta aikuisseksuaalisuuteen liittyviltä asioilta.
- Kannustamalla ja hyväksymällä lapsen ja hänen tapansa kokea, kysyä ja ihmetellä asioita.

Aikuinen voi tukea lasta...

- Opettamalla lapselle myönteisiä arvoja ja asenteita elämää ja ihmisiä kohtaan.
- Opettamalla tunne- ja turvataitoja.
- Kannustamalla puhumiseen ja avoimuuteen.
- Avaamalla itse keskustelun kehotunneasioista.
- Arvostamalla lasta ja hänen mielipiteitään.

Harvinaisempi käytös lapsella

Seuraavissa tilanteissa kannattaa konsultoida lapsen käytöksestä:

- ❖ Lapsen seksuaalissävytteinen käytös on jatkuvaa, ilotonta tai jos lapsi ei sitä pysty lopettamaan.
- ❖ Lapsi kielloista huolimatta koskee toisten ihmisten sukuelimiin.
- ❖ Lapsi kyselee toistuvasti seksiin tai sukuelimiin liittyviä kysymyksiä.
- ❖ Lapsi selkeästi ahdistuu aikuisen kosketuksesta.
- ❖ Lapsella on ikätasoon nähden liikaa tietoa seksiasioista.
- ❖ Lapsi hakeutuu leikkimään seksuaalissävytteisiä leikkejä selvästi eri-ikäisten tai eri kehitysvaiheissa olevien lasten kanssa.
- ❖ Lapsi satuttaa itseä tai muita seksuaalissävytteisissä leikeissään.

Ympäristön, kulttuurin ja uskonnon merkitys

- Kotoa ja muusta ympäristöstä omaksutaan asenteita, arvoja, tunteita ja käyttäytymismalleja liittyen seksuaalisuuteen.
- Seksuaalikasvatus ja suhtautuminen seksuaalisuuteen on hyvin vaihtelevaa eri kodeissa.
- Eroja voi olla esimerkiksi
 - Puhutaanko seksuaalisuuden aiheista? Millaiseen sävyyn? Sanat?
 - Vastataanko kaikkiin lasten kysymyksiin suoraan vai väistäen?
 - Kosketus, alastomuuteen suhtautuminen, sukupuoliroolit.
 - Hyväksytäänkö tyttöjen ja poikien läheinen ystävyys?
 - Kiusataanko lasta aikuisseksuaalisilla käsitteillä esimerkiksi naimakauppoja arvailleen tai homotellen.
 - Näkeekö lapsi kotona aikuisten välistä seksiä tai pornoa?

Kehotunnekasvatus on yhteinen asia

1

Myönteisen minäkuvan vahvistamista, tunne- ja turvataitoja sekä ikätasoista seksuaaliterveystietoa.

2

Lasten kanssa toimivilla ammattilaisilla on hieno tilaisuus tukea lasten kasvua tärkeässä osa-alueessa.

3

Lasten kanssa toimivilla ammattilaisilla on hieno tilaisuus tukea myös vanhempia tässä usein haastavassa kasvatustehtävässä.

4

Yhdessä samansuuntaisesti toimien ja suuntaa näyttäen toteutuisi lasten yhdenvertaisuus tiedon, taidon ja asenteen saavuttamisessa.